

Ezek hatása alatt az olasz iparművészet újjászületett. A régi limlom-csecsebecsestermelés helyébe életerőtől duzzadó modern ipari művészet lépett. Ugyanezzel a törekvéssel találkozunk a többi kultúr-nemzetnél is.

És ideirányul a fejlődés vonala minálunk is.

Az iparművészetnek része van nálunk az állam gondoskodásában. Nem úgy, mint Angliában vagy az Egyesült Államokban, hol az állam a maga sorsára bízta. Ezeknek az államoknak mindenkor kedvezőbb gazdasági jóléte a társadalmat elég erőssé teszi, hogy maga gondoskodhassék a kultúrának erről az ágazatáról is.

Az államhatalomnak segítőkése lehetővé teszi a

külföldi nemzetközi kiállításokon való bemutatkozásainkat a világpiac és a világkritika előtt; hazai kiállításaink rendezését támogatja, ezzel a magyar közönség meggyőzésének, felvilágosításának és kiművelésének munkáját is; az ipari művészeti gyakorlat széles körben való elindítását szorgalmazza. Fél százados, eredményekben gazdag multra tekint vissza az állam által fenntartott Iparművészeti Iskolánk. Ipari művészetünk társadalmi és szakmabeli szervezetei is élvezik az államhatalom gyámoltását. És így joggal hiszünk egy boldogabb és szebb jövőben és abban a magyar iparművészetnek életerős, — az egész országra áldásos felvirágzásában.

IPARMŰVÉSZETI ÉS HÁZIIPARI KIVITELÜNK

Írta: Dr. báró KRUCHINA KÁROLY miniszteri tanácsos

A világháború sokféle eltolódása közt a régi fogalmak is új értelmet kaptak. Így van ez az iparművészetrel is. Régebben sokkal szűkebb köre volt ennek a szónak, mint manapság. Díszes, szép tárgyakat értettek alatta, javarészt az otthon szépítéséhez valókat. Mozaikképek, gobelinek, érmek, plakettek, berakott bútorok, díszüvegek, ezek mind, azt mondhatni, a fényűző élet járulékaik voltak. De amint gondolkozásunk gyakorlatiassá változott, az iparművészet is inkább a hasznosság szolgálatába szegődött. Ma nem annyira szép üvegek és szövött falikárpitok kellenek a leméretezett viszonyok közt, hanem inkább egyszerű bútorok, jó étkezésszervizek, olesó gyermekjátékok és mindenféle divatos, hímzett textiliák.

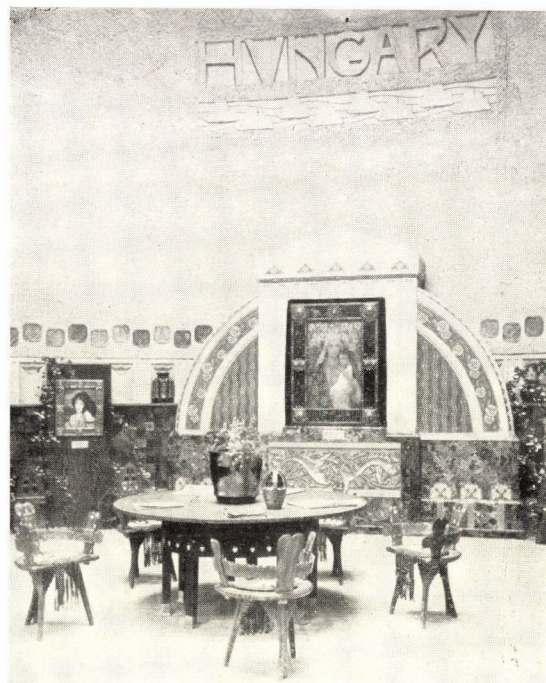
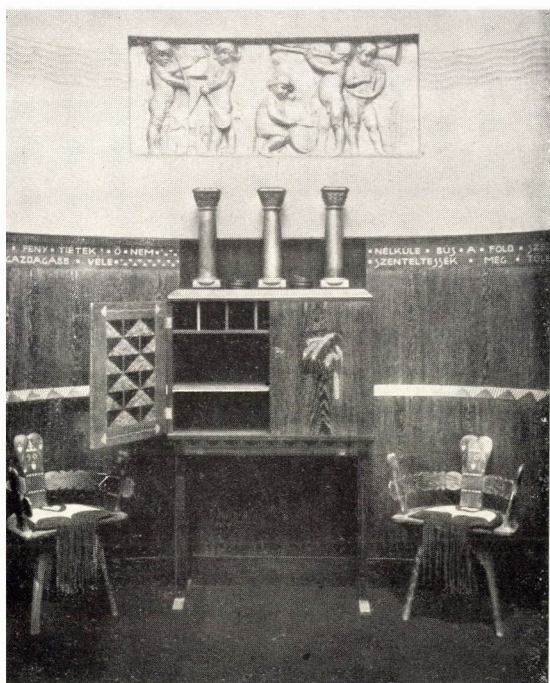
A háború előtt tehát inkább művészi és ízlésbeli színvonalunk kirakata volt iparművészetünk. Büszkék voltunk rá, hogy Herend, a Zsolnay-gyár és a magyar ötvösműhelyek jellegzetes alkotásai kikerültek a külföldre, s ott esillogtak, villogtak a finom kiállításokon és a nagy áruházak asztalain is. Kétségtelen, hogy ezek a kiviteli cikkek is jelentős összegekkel szerepeltek ipari kivitelünk áru-statisztikájában. De az 1890-től 1914-ig terjedő időben mégis inkább reprezentálni igyekeztünk velük, s örömmel hallgattuk vagy olvastuk a kiváló pécsi kerámikusnak, Zsolnaynak világhírnevét, a párisi kiállítás magyar szobájának, vagy a turini kiállítás „Attila“-sátorának, szintúgy a milánói kiállítás „galambos udvar“-ának nagyszerű bemutatkozását. Igazi kézművesség és magasrendű művészi tervezőmunkák frigeje volt az ilyen siker.

A háború utáni iparművészetünk — amellett, hogy a magas kvalitásméreteket átmentette — mégis inkább a nemzetgazdaság egyik fontos tételévé alakult át. Műiparosaink, kézműveseink s háziiparosaink termelnek, hogy ezzel a magán- és a közgazdaság sodrának folyamát erősítsék. Valamikor minden ipari és művészi tevékenység az egyén, a család, vagy otthon körén belül maradt.

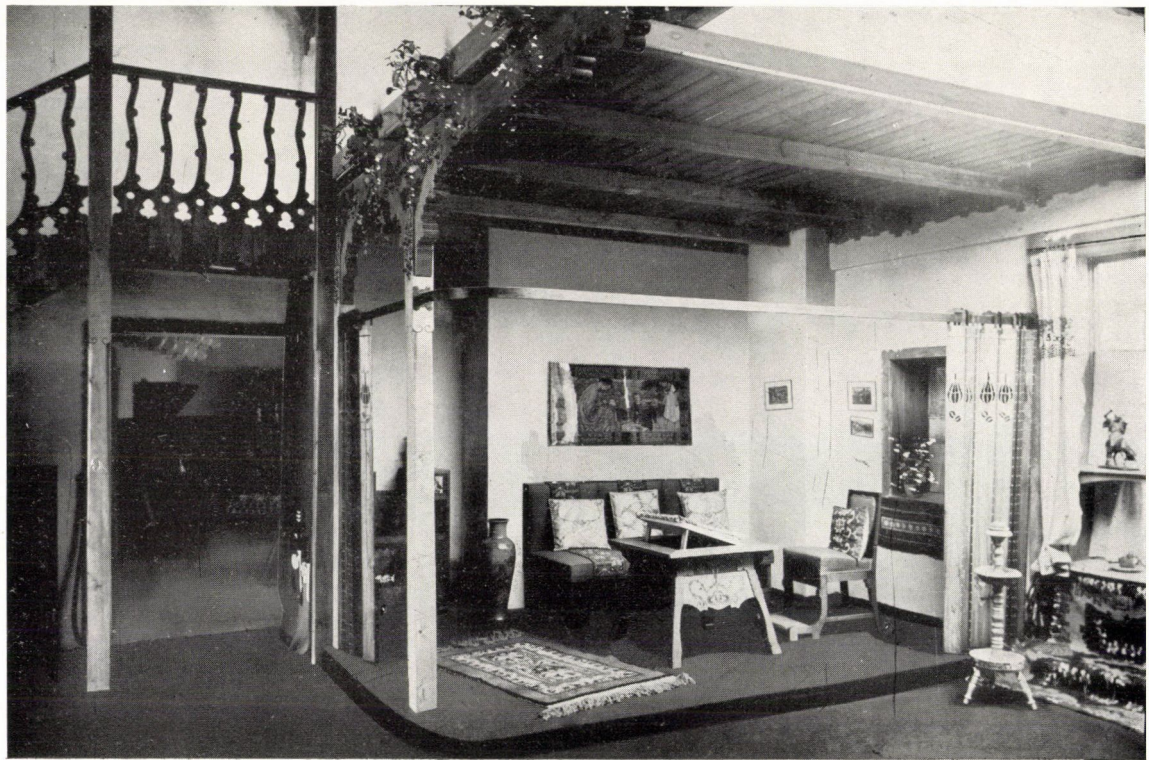
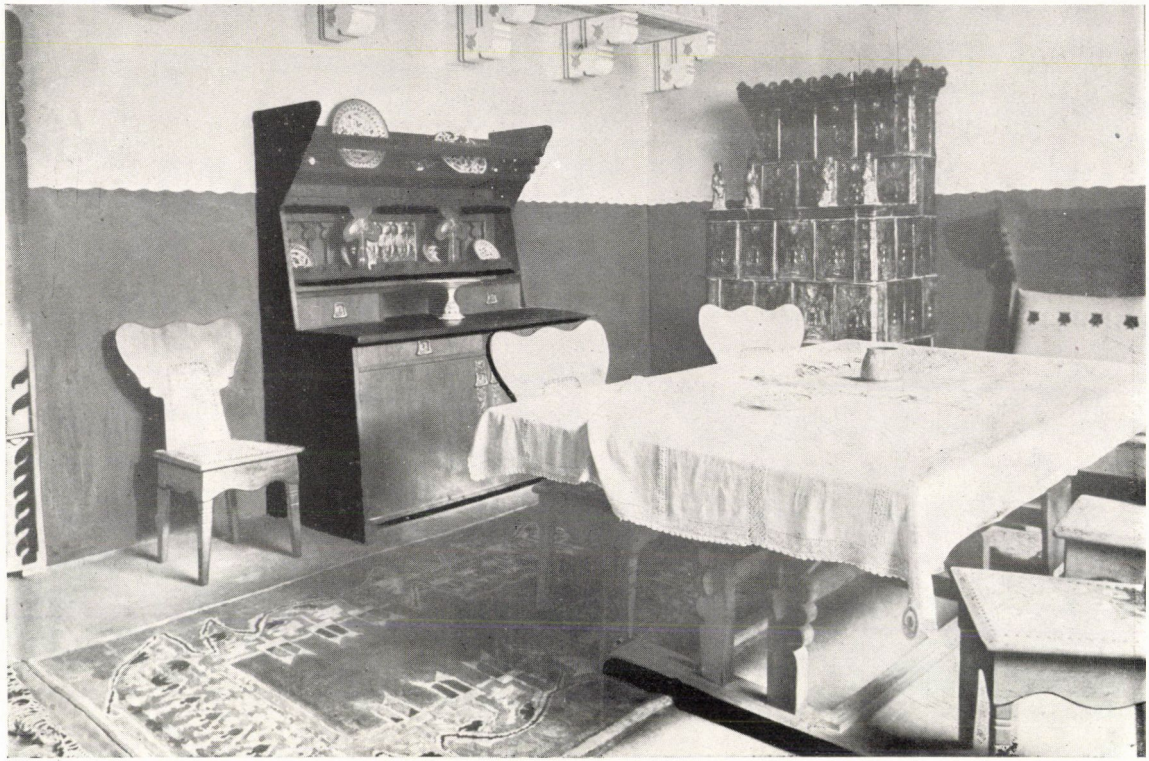
De minél inkább fejlődik a nemzetközi árucseré, annál nagyobb a lehetősége annak, hogy a művészi, vagy népművészeti alkotás mindenki közkinésévé váljon.

Ez a folyamat igazán hatalmas lendülettel, leginkább az utolsó két-három évben indult meg. A kisebbrészen „úri“ jellegű, nagyjából „népi“ stílusú iparművészet feltűnő gyorsasággal hódította meg a nyugateurópai és északi államok fogyasztópiacait. Ezt talán elsősorban azzal a nagyszerű propagandával és szervezetséggel értük el, melyet az új életre támadt Országos Magyar Iparművészeti Társulat a Külkereskedelmi Hivatallal együttműködve, igen magas fokra emelt. Ennek az eszközei — mint minden szakember tudja — vásárok itthon és a külföldön, kiállításokon magyar ízléssel épített sátrak, szakmai érdekképviselőtek, háziipari telepek, anyagbeszerzés és elosztás központosítása, előnyös devizapolitika, ízlésbeli irányítás az egyes telepeken és műhelyekben. Mindezekkel elértük, hogy alig két év alatt az export-célokra alkalmas háziipari és iparművészeti áruknak igen nagy tömegét sikerült a külföldi nagyvárosokban elhelyezni. A kisiparos és háziiparos, aki a helyes iparművészeti irányítás alá kerül, egyre jobban hozzáismul a külföld igényeihez, s egyre inkább megtanulja, hogy amit odakünn keresnek, az a h a s z n o s t á r g y a k n a k s z i n e s, m a g y a r o s d í s z í t é s e. Amíg tehát fejkötőket, katrincákat, mézeskalácsokat, hímzett bekecseket próbáltak odakint elhelyezni, ez a törekvés meddőnek mutatkozott. De a hímzett blúzok, gyermekruhák, kendők, sálak, tarsolyok, különféle esipkék, játékok, babák, fadobozok, korsók és egyéb praktikus tárgyak iránt egyre fokozódik az érdeklődés.

Mezőkövesd híres hímzőasszonyai manapság már alig foglalkoznak a „rossz matyó“ gyártásával, hanem blúzokat hímeznek. Sárköz asszonyai sem a parittyák (fejdísz) készítését erőltetik, hanem

Részletek a milanói nemzetközi kiállításról (1906). Maróti Géza tervei. — Von der Internationalen Ausstellung zu Mailand (1906). Entwürfe von G. Maróti. — Parts of the International-Exhibition in Milan (1906). Designs by G. Maróti.

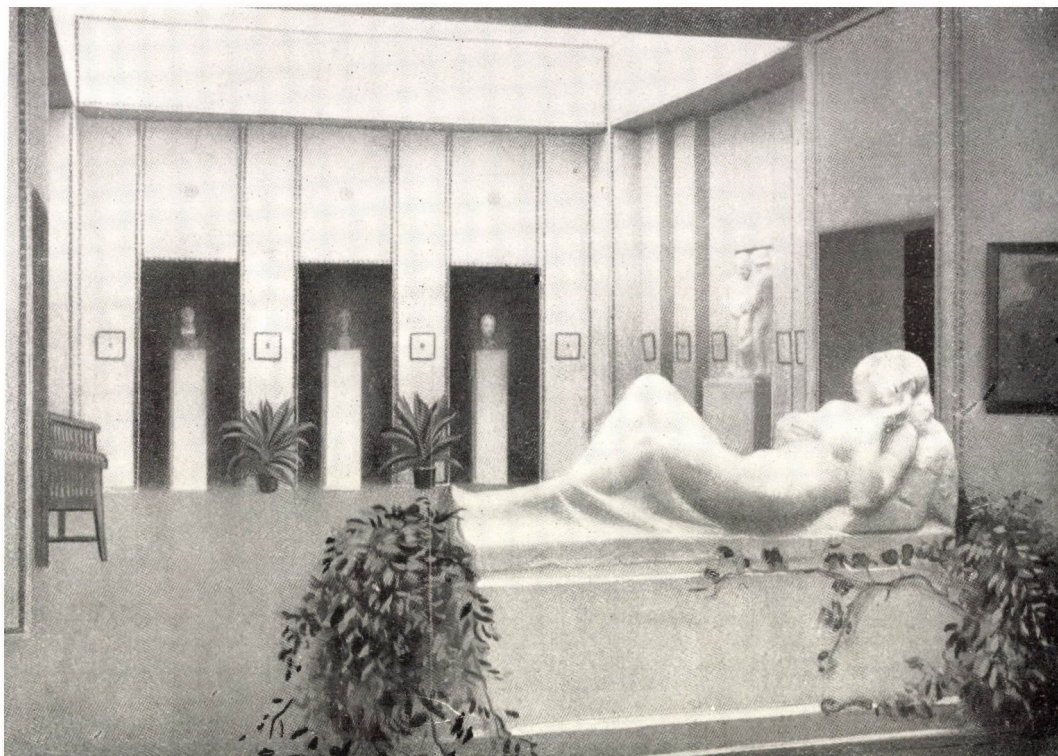
A milanói nemzetközi kiállításról (1906). Fent: Ebédlő. Körösfői Kriesch Aladár † terve. Lent: Művészetthon részlete. Nagy Sándor terve. — Von der Internationalen Ausstellung zu Mailand (1906). Oben: Speisezimmer. Entwurf von A. Körösfői Kriesch †. Unten: Teil eines Künstlerheimes. Entwurf von A. Nagy. — From the International Exhibition in Milan (1906). Above: Dining-room. Design by A. Körösfői Kriesch †. Below: Part of an artist's home. Design by A. Nagy.

Fent: A milanói nemzetközi kiállításról (1906). Átjárók részletei. Faragó Ödön tervei. A baloldali festmény Körösfői Kriesch Aladár \checkmark műve. Lent: Részlet a társulat tavaszi kiállításáról. (1907). Janszky Béla és Tátray Lajos terve. — Oben: Von der Internationalen Ausstellung zu Mailand (1906). Durchgänge. Entwürfe von Ö. Faragó. Die Wandmalerei links von A. Körösfői Kriesch \checkmark . Unten: Von der Frühlingsausstellung der Ung. Landesgesellschaft für Kunstgewerbe (1907). Entwurf von B. Janszky und L. Tátray. — Above: From the International Exhibition in Milan (1906). Passages in the new pavillon. Designed by Ö. Faragó. The picture on the left is A. Körösfői Kriesch's work \checkmark . Below: Part of the Hungarian Society of Applied Art's (1907) spring-exhibition. Design by B. Janszky and L. Tátray.

Fent: Részlet a velencei magyar házból (1909). Maróti Géza terve. Lent: A társulat debreceni iparművészeti kiállításának központi esarnoka (1909). Györgyi Dénes terve. — Oben: Teil des venezianischen ungarischen Hauses (1909). Entwurf von G. Maróti. Unten: Mittelhalle der von der Ung. Landesgesellschaft für Kunstgewerbe in Debrecen veranstalteten Kunstgewerbeausstellung (1909). Entwurf von D. Györgyi. — Above: Part of the Venetian-Hungarian-House (1909). G. Maróti's design. Below: Central-hall of the Hungarian Society of Applied Art's exhibition of applied art in Debrecen (1909). D. Györgyi's design.

Fent: A Kéve Művészegyesület kiállításáról (1910). Az installáció Szablya Frischauf Ferenc, a díszítés Kozma Lajos terve. Lent: Részlet a Kéve Művészegyesület kiállításáról (1913). Szablya Frischauf Ferenc terve. — Oben: Teilansicht der von dem Künstlerverein Kéve veranstalteten Ausstellung (1910). Entwurf der Installation von F. Szablya Frischauf. Dekorative Wandgemälde von L. Kozma. Unten: Teilansicht der von dem Künstlerverein Kéve veranstalteten Ausstellung (1913). Entwurf von F. Szablya Frischauf. — From the exhibition of the Society of Artist's Kéve (1910). The installation was designed by F. Szablya Frischauf, the decoration of L. Kozma. Below: Part of the exhibition of the Society of Artist's Kéve (1913). Designed by F. Szablya Frischauf.

Részlet a torinói világiállítás magyar házából (1911). Tervezték Pogány Móric és Tóry Emil ű. — Teil des ungarischen Hauses auf der Weltausstellung zu Torino (1911). Entwurf von M. Pogány und E. Tóry ű. — Part of the Hungarian-House at the International-Exhibition in Torino (1911). Designed by M. Pogány and E. Tóry ű.

Részlet a monzai iparművészeti kiállításról (1923). Maróti Géza terve. — Teilansicht von der Kunstgewerbeausstellung zu Monza (1923). Entwurf von G. Maróti. — Part of the Exhibition at Monza (1923). Design by G. Maróti.

Részlet a társulat jubiláris lakásművészeti kiállításáról (1925). Az installációt Menyhért Miklós, a bútorokat Tóth Gyula tervezte. — Teilansicht der von der Ung. Landesgesellschaft für Kunstgewerbe veranstalteten Jubiläums-Wohnkunstausstellung (1925). Entwurf der Installation von M. Menyhért, Entwurf der Möbel von Gy. Tóth. — Part of the Hungarian Society of Applied Art's anniversary exhibition of home art (1925). The installation was designed by M. Menyhért, the furnitures by Gy. Tóth.

hímzésbeli tudásukat tarsolyokon, ruhadarabokon érvényesítik.

A régi népművészet gazdag motívumai, pazar színei kelnek újra szárnyra, de már nem mint egzotikumok, használhatatlan különlegességek — melyekről gyakran helytelen, a gatya, fokos, puszta és betyár színvonalán mozgó, ránk nézve cseppet sem hízelgő megállapításokat vonnak le jelenlegi műveltségünkről —, hanem szárnyra kelnek ezek, mint egy magas kultúrájú nép mindennapi életének természetes jelenségei.

Még nem állanak részletes számszerű adatok iparművészeti exportunk válfajai tekintetében rendelkezésünkre, mégis képet kapunk a statisztika adataiból ennek az exportnak nagy életképességéről. Így megállapíthatjuk, hogy az 1933. évben a magyar háziipari és iparművészeti kivitel összértéke 1 millió 300.000 pengőre rúgott, s ebből az összegből kosár- és gyékényárakra mintegy 300.000 pengő esett, különféle egyéb fajtájú árukra 100.000 pengő, míg a megmaradó 900.000 pengőn csaknem kizárólag hímzett, szövött s egyéb fajta magyaros textiliákat vittünk ki külföldre. Hogy ez aránylag mily hatalmas tétel exportunkban, akkor tűnik ki leginkább, ha tudjuk, hogy ugyanebben az évben (1933-ban)

konfekcionált ruhákban az összkivitelünk 1 millió 768.000 pengő volt. És ha tekintetbe vesszük, hogy a mostan lezárult 1934. évben a magyaros kézimunkák, s ruházati cikkek kivitele a tavalyihoz képest körülbelül újabb félmillióval 1.8 millió pengőre emelkedett és ha ehhez hozzászámítjuk azt a belső láthatatlan, igen jelentős exportot, melyet a külföldi látogatóink itthoni vásárlása jelent, úgy fogalmat alkothatunk arról, mennyire nagyarányú az iparművészeti tevékenység, melyet mű- és háziiparosaink ezen a téren kifejtének.

A magyar iparművészet géniusza most útban van, hogy meghódítsa a világot. Mint a skandináv államokban s újabban Itáliában, a mi kis országunkban is új élet támad a régi szövőszekek, rokkák, hímző- és csipkeverő-asztalok körül. Mindazt, ami ebben etnikailag érdekes, szívesen fogadják tengeren túl és távoli világrészekben is. Ehhez persze, nemcsak a magyaros színek és népművészeti motívumok muzsikája szükséges. Ezekkel együtt át kell vinni a régieknek erős anyagi szolidaritását, festékeik, fonalaik színállóságát, a díszítmények technikai finomságát s mindenekfelett azt az iparművészeti etikát, mely még az exportlistán is legfőbb biztosítéka a sikernek.

ÜNNEPEK ÉS HÉTKÖZNAPOK ÖTVEN ÉV TÖRTÉNETE DIÓHÉJBAN

Írta: Dr. NÁDAI PÁL

Ötven évvel ezelőtt, 1884 október havában nyolc kiváló férfiú ült le egy tanácskozással, hogy az ország művészi iparának sorsát megbeszéljék. E nyolc férfiú névsora: Hegedüs Károly, Ipolyi Arnold, Keleti Gusztáv, Pulszky Ferenc, Ráth György, Széchenyi Pál gróf, Trefort Ágoston és Zichy Jenő gróf. Megbeszéléseik eredménye nem jegyzőkönyvek, hírlapi kommunikék és pohárköszöntők sorozata lett. Szerényen és észrevétlenül megszületett a Magyar Iparművészeti Társulat. Aki végigkíséri fejlődését mustármagtól a cédrusfáig, felismeri benne a mult századnak egyik legizmosabb művelődési intézményét. Mint az a nyolc férfiú, azonképen az ő közös alkotásuk is nem a szónokló, hanem a cselekvő hazafiság világító példája lett. Öröm, bátorító érzés végiglapozni ennek az ötven évnek hiteles krónikáit. Mert nemcsak, hogy nincs hozzá hasonló tevékeny, sokoldalú és örökké megifjodó művészeti egyesülete ennek az országnak, de egy jókora darab magyar történelem is visszacsillan a tükréből. Nehéz megállapítani: vezérei voltak-e nagyobbak vagy közkatonái? Mint ahogy bajos eldönteni: ünnepei érdekesebbek-e vagy hétköznapjai? Az ötven évnek története még a hűvös szemlélet távlatából is nemes ötvösékszernek tűnik fel, melyben smaragdok, zománcok és kristályeseppek illeszkednek egymás mellé.

A h o n s z e r z ő m u n k a .

Mint minden kulturális mozgalomnak, az Iparművészeti Társulatnak is megvan az ő mithoszi

kora. Az 1885 február 8-án megalakult társulat tizenegy évig húzódott meg az Andrássy út és Vörösmarty utca sarkán, az akkori Zeneakadémia földszintjén. Szűk kis iroda, mellette olvasószoza, ennyi volt a bibliai mustármag. Az első elnöke: Trefort közoktatási miniszter innen irányította a társulat munkáját, melyben felváltotta később Liphay Béla báró, majd a nagyszerű művészeti fogékonyságú Keglevich István gróf. Lassan, nagy nehézségek közt indult meg a munka. Kilenc éven át csak ügyvel-bajjal, de egyébként igen érdekes tartalommal jelent meg a társulat folyóirata, a Művészi Ipar. Utóbb 1895-ben és 96-ban már csak évkönyv formájában. Mint folyóiratnak, Pasteiner Gyula, a nagynevű műtörténész adott neki gazdag változatosságot. De már a megalakulás másnapján megindult a hare a magyar művészi iparosok termékeinek népszerűsítésére is. Az irodahelyiségektől két házzal odább, ugyanott, ahol ma kiállítási és irodahelyiségei tágas sora van, találta meg karácsonyi bemutatóinak első termékeit az ifjú társulat. Ott volt akkor az Iparművészeti Múzeum és innen kelt szárnyra nemcsak a két intézmény nagy fel lendülése, hanem az a néhány kiváló egyéniség is, aki röptüket irányította.

A z a l k o t á s m e g i n d u l .

Nemcsak a most élő régiek, de fiataljaink is jól tudják, mit jelent a nemzet életében a millennium éve. Az ezeréves Magyarország ragyogó öntudatának fényében odarakta a világ elé kultúrája